

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > גמרא בבא בתרא עין 016

גמרא בבא בתרא עין 016

בלתי מוגה

שיעור 16

גמרא: אלמא היזק ראייה לאו שמיה היזק.

ננסה להתבונן מדוע היזק ראייה אינו שמיה היזק:

א. אין פעולת היזק, בכל מזיק ישנה פעולה אבל כאן זה לא מוגדר כמעשה.

ב. לא רואים שום נזק לפנינו, שלא כמו אדם השובר חלון שפעולת הנזק ניכרת לפנינו, אבל כאן אולי יש לאדם צער שמסתכלים עליו בחצירו אבל אין שום מעשה ניכר של נזק. אלא שאם נגדיר את היזק ראייה כפי שהזכרנו בשיעורים הראשונים בשם ר' איסר זלמן שהנזר הוא מניעת תשמישין בחצר אז לכאורה כן יהיה שמיה היזק.

ג. אם היזק ראייה לאו שמיה היזק, כיוון שיש אנשים שמקפידים יותר שיסתכלו עליהם ויש שלא מקפידים על כך אם כן הניזק בעצמו גורם לנזק.

כאשר הם רוצים לעשות כותל מדוע כן בונים?

א. בגלל שעכשיו כשהם הסכימו אז היזק ראייה שמיה היזק.

ב. בגלל שעשו הסכם ממוני כמו כל הסכם בין שכנים.

ברש"י מבואר בסוגיין שלאחר שהם רצו הם חייבים לבנות מכיוון שחכמים חייבו אותם לבנות בין שניהם. ולכאורה זה תמוה, בשלמא למ"ד היזק ראייה שמיה היזק מובן שזה מצד חיוב חכמים כפי שדיברנו בשיעורים ראשונים, אבל אם לאו שמיה היזק והם רצו אז הם חייבים לבנות מכח הרצון שלהם ולא מצד חיוב חכמים?

ברש"י מבואר שהסיבה שהיזק ראייה לאו שמיה היזק היא בגלל שחצר לא עומדת לתשמישי צניעות, אבל ברגע שהם רצו והם הסכימו שהחצר תשמש גם למילתא דצניעות לכן עכשיו היזק ראייה שמיה היזק גם למ"ד שהיזק ראייה לאו שמיה היזק מכיוון שהם הסכימו והתרצו לעשות תשמישים צנועים בחצר. (זאת

אומרת שלרש"י יסוד המחלוקת אם היזק ראייה שמיה היזק או לא, זה האם חצר בסתמא עומדת לתשמישים צנועים או לא למ"ד שמיה היזק חצר עומדת לתשמישים צנועים, משא"כ למ"ד לאו שמיה היזק בסתמא חצר לא עומדת לתשמישים צנועים, לכן רק כאשר יש רצון לבנות כותל זה הופך להיות שמיה היזק).

הנפקא מינה בין הצדדים:

א. שיטת הרא"ש שבכדי לסלק היזק ראייה אחד מהם יכול לכנוס לתוך שלו. לצד א' שלאחר שהם מתרצים לבנות כותל אזי החיוב הוא מצד היזק ראייה אז גם כאן הוא יוכל לכנוס לתוך שלו, משא"כ לצד ב' שזה חיוב ממוני, אז ודאו שהוא לא יוכל לכנוס לתוך שלו כי זה נוגד את ההסכם שהם עשו לבנות בין שניהם.

ב. האם מועיל מחילה של אחד מהם לצד שהיזק ראייה זה איסור, לצד א' לא יועיל מחילה, לצד ב' יועיל מחילה כי זה דין ממוני.

הגמרא לקמן מביאה ראייה שהיזק ראייה שמיה היזק מהגמרא לקמן בדף ה' שאם הכותל שביניהם נפל, צריך לבנות עד ד' אמות? מתרצת הגמ' נפל שאני! ולכאורה מה ההבדל אם היה כותל או לא אם היזק ראייה לאו שמיה היזק ואין עליהם חיוב לבנות אז מה איכפת לנו שהיה כאן כותל? בראשונים מבואר סברות שונות להסביר את הדבר:

א. רש"י אומר שכיוון שהראשונים התרצו בכותל זה מחייב גם אותם עכשיו.

ב. תוס' אומר שכיוון שהם התרגלו לעשות תשמישים בחצר אז היזק ראייה כבר שמיה היזק כי כבר קשה להימנע מלעשות תשמישים צנועים בחצר.

ג. רבינו גרשום אומר פחות מד' אמות לא חשיב מחיצה, לכן מחייבים אותו לבנות עד ד' אמות. לרבינו גרשום פשוט שאם נפל צריך לבנות מחיצה, אלא שהיה אולי אפשר לומר שיבנו פחות מ- ד' אמות, על זה הוא אומר שפחות מ- ד' לא שמיה מחיצה.

ד. הר"י מיגאש כותב נפל שאני משום דאמר ליה אני לא מעוניין לגור איתך אלא כמו שהיינו גרים קודם לכן.

חזרה לשיטת רש"י, לשונו של רש"י הקדוש: "נפל שאני" שכבר נתרצו הראשונים בכותל, וקשה כי לכאורה מה איכפת לי שהתרציתי לפני עשרים שנה, וכי זה יכול לחייב אותי לתמיד לבנות כותל שוב ושוב?

רבינו יונה מביא את לשון רש"י עם קצת שינוי שכבר נתרצו מתחילה לעשות כותל (לא מזכיר את המילה "הראשונים"), משמע שלא מדובר שאחרים התרצו לעשות את הכותל אלא הם בעצמם התרצו לעשות את הכותל.

שואל ר' יונה איך בגלל הרצון הראשון של פעם נחייב אותו גם היום? מתרץ ר' יונה שהם התחייבו לעשות מחיצה בסתמא, ומכיוון שיש היזק ראייה אני אומר שהם התחייבו לעשות כותל תמיד כי הם אנשים שמקפידים על היזק ראייה ולכן הם התרצו מלכתחילה לעשות כותל. לפי זה אם הגיעו לשם אנשים אחרים, אז הם לא יהיו חייבים. אמנם יש הסוברים שהם שיעבדו את הקרקע לצורך הכותל ולא רק חיובא דגברא ולכן גם אם באו אחרים במקומם, השיעבוד עומד במקומו.

אפשר לומר עוד בשיטת רש"י שמכיוון שהם התרצו לעשות כותל והם התרגלו לעשות שימושים צנועים בחצר, והחצר מוגדרת כראויה לתשמישי הצנע, ומכיוון שהיזק ראייה שמיה היזק לכן הם חייבים לבנות את הכותל שוב ושוב, וגם אם יבואו אחרים גן כן יהיו חייבים לבנות כותל.

סברא שלישית של החזו"א שסיבת החיוב בהתחלה כי הם רצו, מה שאלנו אולי הם התחייבו רק פעם אחת, אבל מכיוון שאני יודע שאנחנו נתרגל לעשות תשמישים צנועים לכן אני מתחייב כבר מעכשיו לבנות לעולם. נפקא מינה בין רש"י לתוס' אם הם עוד לא גרו שם, לפי תוס' כל החיוב כי התרגלנו ואם הם עוד לא התרגלו אז לא יהיו חייבים לבנות כי אין את סיבת החיוב, משא"כ לרש"י הגדר הוא שהם מתחייבים מעכשיו לבנות לעולם בגלל שהם עתידים להתרגל, אז גם אם בפועל הם לא התרגלו הם כבר חייבים לעולם.

סברא רביעית שאפשר לומר ברש"י, הראשונים הללו הרי מתחייבים לבנות את הכותל, ולרש"י אם רק אחד מהם התרצה לכותל זה לא מחייב שום דבר, משא"כ לתוס' מכיוון ששניהם הורגלו אזי גם אם רק אחד מהם התרצה זה מחייב אותם בעתיד לבנות כותל כי הם הורגלו לעשות תשמישים צנועים בחצר.

זו מחלוקת בין המהרש"ל לחזו"א, מה הדין אם אחד מהם כנס לתוך שלו ובנה כותל, ומחמת כך הם הורגלו לעשות תשמישין צנועין בחצר? אומר על כך המהרש"א שהם חייבים לבנות כותל (אם הכותל ייפול) מכיוון שסוף סוף הם הורגלו לעשות תשמישים צנועים בחצר. אבל החזו"א חולק וסובר שזה שכנס לתוך שלו לא יכול על סמך זה לחייב את השני עכשיו לבנות, כי אני הרגלתי בכך שכנסתי לתוך שלי אז אני יהיה חייב תמיד בבניית הכותל.

לכן ברש"י צריך ששניהם התרצו כלומר שההרגל נעשה על ידי שניהם בדווקא לכן עכשיו שהכותל נפל שניהם חייבים לבנות כי אם רק אחד מהם התרצה הוא לא יוכל לחייב את השני כי מי שיוצר את ההרגלים הוא חייב בבניית הכותל. לפי"ז רש"י ותוס' הם היינו הך, ורש"י רק מסביר למה צריך ששניהם התרצו.

שיטה שלישית היא בדברי רבינו גרשום, שלומד שחייבים לבנות מחיצה, ומדוע דווקא ארבע אמות? מכיוון ששם מחיצה זה ארבע אמות. מבואר לכאורה ברבינו גרשום שהחיוב לבנות כותל (למאן דאמר היזק ראייה לאו שמיה היזק) זה לא בגלל היזק ראייה אלא פשוט בגלל שהם רצו וזה מחייב אותם לבנות לעולם, ועל פחות מארבע אמות אין שם מחיצה.

שיטת הר"י מיגאש, שאני רוצה לתבוע ממך לגור כמו שגרנו עד עכשיו. ולכאורה איזה מין סברא זו מש שהיה היה? אפשר לומר הם התחייבו לחלוק ולבנות כותל וכל אחד נתן שלשה טפחים למקום של הכותל ועל הששה טפחים הללו הם שותפין והם מתחייבים שצורת השותפות בששה טפחים הללו זה לבנות שם כותל, וכמו ששותפים חייבים לבנות בית שער לחצר שהם שותפין בה, מכיוון שזו צורת השותפות כך היא גם צורת השותפות בששה טפחים הללו.

תם ונשלם בחסר לבורא עולם.

- [\[מסכת ב"ב פרק א 1\]](#)

Source: <https://bilvavi.net/shiur/016-גמראבבאבתראעין-016>

Links

[1] <https://bilvavi.net/gemara.bb>